

NUTQIDA NUQSONI BO'LGAN O'QUVCHILARNING IJODIY FAOLLIGINI OSHIRISHNI O'RGANISHDA ILMIY-NAZARIY TAHLILI

Xatamova Nilufar Raxmatulla qizi

JDPU magistranti Logopediya yo'nalishi 2-kurs

ANNOTATSIYA

Nutqida nuqsoni bo'lgan o'quvchilarning ijodiy faolligini oshirishning ilmiy adabiyotlarda yoritilishi.

Pedagogik texnologiyalarning shakllanishi va tadrijiy rivojlanish tarixiyuzasidan xulosa **Nutqida nuqsoni bo'lgan o'quvchilarning ijodiy faolligini oshirishda pedagogik texnologiyalardan foydalanish** Nutqida nuqsoni bo'lgan o'quvchilarga mashg'ulotlarda pedagogik texnologiya elementlarini qo'llashning afzalliklari.

Kalit so'zlar. Nutqida nuqsoni bo'lgan o'quvchilarning ijodiy faolligini oshirishda pedagogik texnologiyalar **Nutqida nuqsoni bo'lgan o'quvchilarning ijodiy faolligini oshirishda pedagogik texnologiyalardan foydalanish samaradorligi**

Uzluksiz ta'limning moqiyati anik maqsad yulida faoliyat ko'rsatuvchi shaxsni shaqllantirish borasida amalga oshiriluvchi ijtimoiy-pedagogik jarayon samaradorligini ta'minlashdan iborat.

Yosh avlodni qar tomonlama yetuk, barkamol inson sifatida tarbiyalash uchun imkon beruvchi, mukammal ta'lim tizimini yaratish, uning samaradorligini oshirish kabi masalalar tashkil etadi.

Mashg'ulotlarni o'tishning interfaol metodlarini qo'llash va o'quvchilarni faolliligini oshirish hozirgi kunning dolzarb muommolarini tashkil etadi.

Nutqida nuqsoni bo'lgan o'quvchilarda amalga oshiriladigan interfaol metodlarini qo'llash asosida tashkil etish quyidagi afzalliklarga ega:

- nutqida nuqsoni bo'lgan o'quvchilarga mashg'ulotlari demokratik, ijodiy xarakter kasb etadi;

- nutqida nuqsoni bo'lgan o'quvchilarining ijodiy faolliklari ta'minlanib, ularda mustaqil fikrlash ko'nikmalari shaqllanadi;

Nutqida nuqsoni bo'lgan o'quvchilariga berilayotgan umumiy ma'lumotlar hajmining asosiy qismini amaliy bilimlar tashkil etadi, ularga nazariy ma'lumotlarni taqdim etish, mohiyatini amaliy faoliyat vositasida to'laqonli ochib berish bilan uyg'unlashtirilgan holda olib boriladi;

- pedagog, ishlab chiqarish ustasining faoliyati faqatgina nazariy bilimlarni yetkazib berishdangina iborat bo'lib qolmay, balki nutqida nuqsoni bo'lgan o'quvchilarini ijodiy faoliyatga rag'batlantirish, mustaqil ta'lim olish hamda fikrlash ko'nikmasiga ega bo'lishlariga ko'maklashish, shuningdek, ularning faoliyatini doimiy ravishda nazorat qilish, zarur o'rinlarda tezkor metodik yordamni tashkil etish, ularning faoliyatlari natijasini ob'ektiv baqolashga yo'naltiradi;

- o'quv jarayonida nutqida nuqsoni bo'lgan o'quvchilarining o'quv predmetlari hamda muayyan nazariy va amaliy bilimlarni o'zlashtirishga sarflanayotgan vaqt kamayadi;

nutqida nuqsoni bo'lgan o'quvchilarda darslarining samaradorligi ortadi.

Nutqida nuqsoni bo'lgan o'quvchilarga mashg'ulotlariga interfaol metodlardan aqliy xujum, klaster, suxbat, baxs, munozara, boshqotirma, yangi pedagogik texnologiyalarni tatbiq etish zaruriyati pedagogik texnologiyaning mazmuni hamda an'anaviy ta'lim mohiyatini o'rganish, taqlil etish asosida yuzaga keladi.

Bizga yaxshi ma'lumki, an'anaviy ta'lim mazmunini asosan pedagog, ustaning bu jarayondagi avtoritar mavqei, nutqida nuqsoni bo'lgan o'quvchilarining sust faoliyati asosiga qurilgan bo'lib, nutqida nuqsoni bo'lgan o'quvchilar uchun ajratilgan vaqtning asosiy qismi pedagoglar tomonidan muhim nazariy ma'lumotlarni bayon etishga sarflanar, nutqida nuqsoni bo'lgan o'quvchilarining faolligini ta'minlashga zaruriyat sezilmasligini ifoda etardi. Pedagog nutqida nuqsoni bo'lgan o'quvchilarining faolligini yuzaga keltirishga vaqt nuqtai nazardan qam imkon topa olmas edi. nutqida nuqsoni bo'lgan o'quvchilari faoliyatini nazorat qilish esa yozma ish va imtihon natijalari asosida baholanar edi. Amerikalik pedagog olimlar Bob Kizlik

va F.S.Keller pedagogik texnika nazariyasi g'oyalarini yagona ta'lim tizimining muayyan bosqichiga tatbiq etish borasida muhim ishlarni amalga oshirdi va oliy o'quv yurtlari faoliyatiga pedagogik texnologiya usulini qo'llashning individuallashtirilgan tizimini yaratdilar. L.A.Boykova, L.K.Grebenkina kabi olimlarning tadqiqotlarida pedagogik texnologiya nazariyasining pedagogik faoliyatni ilmiy asosda tashkil etish, bu borada samaradorlikka erishish, pedagoglar maqoratini oshirishdagi aqamiyati kabi masalalar yoritilgan bo'lsa, taniqli rus olimi I.P.Ivanov jamoaviy-ijodiy faoliyatni tashkil etish texnologiyasini yaratishga asosiy e'tiborni qaratdi.

Nutqida nuqsoni bo'lgan o'quvchilar ta'lim jarayoni bilan tanishish, shuningdek, tadqiqot muammosiga doir manbalarni o'rganish, ularda ilgari surilgan g'oyalar mazmunini taqlil etish shuni ko'rsatadiki, o'quv muassasalarida nutqida nuqsoni bo'lgan o'quvchilar darslariga zamonaviy texnologiyalarni tatbiq etish borasida yetarli darajada tajriba to'planilmagan

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Axmedova Z., Ayupova M., Xamidova M. Logopedik o'yin. Toshkent-2013.
2. M.Ayupova. Logopediya. Toshkent-2007.
3. Соботович Е.Ф. Речевое недоразвитие у детей и пути его коррекции. Москва -2003.
4. И.Г. Веретенникова. Логопедическая работа с детьми дошкольного возраста.